

na obnovu Karolina a jakkoli ji prezentuje coby nepolitický akt reflektující bídu vysokých škol, v druhé polovině r. 1934 se názorové spory o vhodnosti akce v rozjitřeném politickém ovzduší promítají do známé „insigniády“. V listopadu 1934 vydal ministr školství a osvěty J. Krčmář výnos o předání univerzitních insignií (které dosud držela německá univerzita) Univerzitě Karlově, a to na základě uplatnění zákona z r. 1920 O poměru pražských univerzit (zákon je znám pod označením „lex Mareš“ podle autora prof. F. Mareše, tehdejšího rektora UK, zakladatele Vlajky a činitele Národního sjednocení). Německá univerzita oficiálně protestovala proti provedení tzv. intabulace, o níž na základě zákona z r. 1920 rozhodl krajský civilní soud v Praze. Senát vrchního soudu však vrácení insignií potvrdil. Dominovo usilování o naplnění zákona veřejně podpořila pravicově orientovaná část politického spektra, což vyvolalo reakci u levicových sil včetně intelektuálů, především literátů. 24. 11. 1934 obsadili němečtí studenti část Karolina a německý rektorát s insigniemi a reakce českých studentů, kteří přišli do Karolina, nakonec vyústila v nepokoje, kladené tehdejšími i pozdějšími protivníky za vinu rektoru Dominovi s nálepkou: fašizující jednání. Vydobyté předání insignií iniciovalo tvorbu nových dohod na čím dál více polarizované politické scéně a také rozpory uvnitř politických subjektů. Vše se odehrávalo na pozadí rostoucích ambicí a hrozeb Německa a ruku v ruce s tím rostl vliv Henleinovy Sudetendeutsche Heimatsfront. Národní sjednocení, za něž se K. Domin stal v r. 1935 poslancem parlamentu (v kterém se po volbách aktivizovala německá frakce), vystupovalo jednotně protihenleinovskými a protikomunistickými. Dominovu přímocí v této situaci demonstruje výrok: „Musíme se sjednotit a být silní tak, abychom mohli v případě potřeby vládnout bez Němců a bude-li nutno, i proti nim.“ Ve stejném duchu však veřejně vystupovali

významní politici, např. Kramář nebo Rašín. Mnichovská kapitulace radikalizovala politické dění — na pravici došlo k přeskupení a ke vzniku Akce národní obrody (ANO, říjen 1938). K. Domin se dostal do čela uskupení, které v národní prohrě vidělo potvrzení dlouhodobě kritického postoje vůči málo průhlednému a opatrnému partajničeni v horních patrech první republiky. Nebylo to ovšem poprvé, kdy politická naivita prvních fází angažovanosti a nelad s čím dál více germanofilským nacionálně-socialistickým a antisemitickým extremismem v ANO katapultovala K. Domina velmi brzy nejen z přední funkce, ale i mimo hnutí. Krize v září 1938, vedoucí k mnichovskému diktátu, vyústila měsíc před kapitulací ve vydání manifestu Národu československému!, který podepsaly čtyři desítky prominentních osobností ze školství a kultury včetně K. Domina. Varovný text byl namířen proti jakékoli revizi poválečných mírových dohod a volal po jednotě v obraně státu: „Raději čestnou smrt, než vzdát se výsostných práv státního národa! Vazalství pod cizím poručnictvím nebo dokonce diktátu nesmíme se podrobiti!“

Bezprostředně po válce došlo ke konfliktu K. Domina s některými univerzitními spolupracovníky a nově etablované fakultní orgány si pospíšily s obecně formulovaným obviněním, že univerzitu zavlekl do straníko-politických bojů. Marxistický vítr zazněl ve zjevně účelovém nařčení z asociálnosti. Patrně neaktivněji se proti němu angažoval jeho bývalý asistent prof. F. A. Novák, ale také další jeho žáci, a jak to známe i z jiných období historie, možná větší roli než politické argumenty tu hraje příležitost oplatit dlouholetému nadřízenému jistou autoritativnost a samozřejmost, s jakou někdy pracoval s vědeckými výsledky svých asistentů, zejména co se týče publikování, o čemž existují svědectví. A jistě i obyčejná závist některých, jež nedosahovali jeho výkonů. Závodní rada fakulty požaduje jeho penzionování. Později dokonce dochází na vazeb-

ní uvěznění (v březnu a dubnu 1946) a v soudním zatykači jsou poznatelné formulace, které již dříve dostalo ministerstvo školství z fakulty. Jsou proti němu uváděny tři články z doby před protektorátem a jeho čestné členství v Marešově Vlajce, diametrálně odlišné od té pozdější kolaborantské. Národní soud svým rozsudkem z 24. dubna 1947 v plném rozsahu zprostil K. Domina obžaloby. Mj. se v něm praví, že jeho činnost v Botanickém ústavu Přírodovědecké fakulty UK v průběhu války byla shledána nezávadnou a že převedením ústavu do Ústřední komise pro sběr léčivých rostlin zachránil personál před nasazením. Perzekuce však pokračovaly s blížícím se komunistickým převratem v r. 1948 a hlavně po něm. Na základě opatření výboru Národní fronty PŘF UK byl 1. 4. 1948 s okamžitou platností poslán na nucenou dovolenou (podobně s ním naložili Němci k 1. květnu 1942). V březnu 1949 byl přeložen do trvalé výslužby, osobní spis na fakultě se uzavřel k 5. listopadu 1949. Nemoci, které Karla Domina pronásledovaly spolu s materiální nouzí, většinou a psychickým stresem z politizujících ataků (velmi se ho v té souvislosti dotkla sebevražda německého antifašisty, algologa prof. A. Paschera, kterou spáchal se svou ženou), vyvrcholily po méně reformě: umírá v červnu 1953. Jeho souputník na poli experimentální botaniky, prof. Bohumil Němec, ve svých zápiscích z těch dnů zaznamenal: „Domin byl složitá povaha, úžasné energický a pracovitý, s velkým intuitivním smyslem pro systematiku rostlin. Někdy se zbytečně tlačil dopředu a budil proti sobě odpor. Pracoval překotně a publikoval maličkosti, které se nehodily k jeho velkému formátu. Má odbyty všechny obtíže. Bylo mu dosti křivdno“.

Dnes, po půl století od jeho odchodu, nalézáme stále odkazy na Dominovy práce jak v učebnicích, tak v článkách vycházejících v impaktovaných zahraničních vědeckých časopisech. Při hledání na internetu je odkazů na jeho jméno v řádu stovek.

75 let Jiřího Felixe

V únoru 2004 oslavil 75. narozeniny dlouholetý člen redakční rady Živy prom. biolog Jiří Felix, známý český zoolog a popularizátor přírodních věd. Narodil se 22. února 1929 ve Velké Chuchli, po absolvování reálného gymnázia vystudoval systematickou zoologii na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. V r. 1953 obhájil diplomovou práci na téma Denní aktivita sýkor a zároveň nastoupil v Zoologické zahradě v Praze, kde pracoval až do ledna 2004 — tedy více než padesát let. Patří ke generaci zoologů, která počátkem 50. let minulého století zahájila novou etapu rozvoje pražské zoo založenou na vysoké odborné a chovatelské úrovni. Zde prošel nejrůznějšími posty — od provozního zoologa a osvětáře až po zoologického náměstka. Počátkem r. 1990 vykonával několik měsíců i funkci zastupujícího ředitele Zoo Praha. Zajímá se především o plazy a ptáky, ale jeho encyklopedické znalosti zahrnují i další živočišné skupiny. V průběhu let navštívil celou řadu

zemí např. Čínu, Vietnam, středoasijské republiky bývalého Sovětského svazu, Egypt, Mexiko či Kubu. Všude se zajímal o problematiku ochrany ohrožených druhů místní fauny a především o poznatky z jejich chovu v podmínkách zoologických zahrad a chovných stanic a farem. Své znalosti a schopnost orientovat se ve většině biologických oborů zúročil v několika desítkách populárně-vědeckých knih o přírodě a zoologic-

kých zahradách. Většina titulů o evropské i světové fauně vyšla v hlavních světových jazycích a obrazové publikace, jako např. kniha Přírodou krok za krokem, patří k nejlepším dílům evropské encyklopedické literatury.

Od r. 1997 začal Jiří Felix zpracovávat historii pražské zoologické zahrady. Mimo jiné připravil k publikaci ucelený přehled plazů a obojživelníků chovaných v Zoo Praha a podařilo se mu historicky zaznamenat velmi zajímavé období 50. a 60. let 20. století, kdy přes Prahu procházely početné transporty často vzácných a málo známých druhů zvířat v rámci výměn mezi zoologickými zahradami východu a západu. Právě jeho zásluhou zůstanou tyto cenné a zajímavé informace, roztroušené v nejrůznějších archivních spisech, zachovány i dalším generacím zoologů.

Jiří Felix však není jen vynikající odborník, ale především skvělý společník a tolerantní člověk s optimistickým nadhledem, jemuž ani v těch nejsložitějších pracovních i životních situacích nikdy nechyběl a nechybí smysl pro humor.

Evžen Kůs

Redakce a redakční rada se připojuje k blabopřání a do dalších let přeje hodně životního elánu.